

20. Словник української мови: академічний тлумачний словник. – Режим доступу: <http://sum.in.ua>.
21. Спиркин А.Г. Философия : учебник / А.Г.Спиркин. - 2-е изд. – М. : Гардараки, 2002. – 736 с.
22. Стефківський В.М. Концепція організації підсистеми контролю управлінських рішень [Електронний ресурс] / В.М. Стефківський. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Tiru/2011_32/Stefkiv.pdf.
23. Терлецька Н.М. Модель організації як елемент механізму координації її діяльності [Електронний ресурс] / Н.М. Терлецька, В.В. Іванюк. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchetei/2012_1/1-2012-41.pdf.
24. Фатхутдинов Р.А. Система менеджмента / Р.А. Фатхутдинов. – М. : Інтел-Синтез, 1997. – 352 с.

УДК 657:631.1

Бруханський Р.Ф.,
к.е.н., доцент кафедри аграрного бізнесу і обліку
Тернопільський національний економічний університет

ОБЛІКОВА ІНФОРМАЦІЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРИЙНЯТТЯ ЕФЕКТИВНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ СТРАТЕГІЧНОГО ХАРАКТЕРУ

Постановка проблеми. В умовах глобалізації економіки та посилення конкуренції на світових ринках для вітчизняних підприємств надзвичайно актуальною є необхідність оптимізації процесу прийняття тактичних і стратегічних управлінських рішень. Доцільно зауважити, що основою формування ефективних стратегічних рішень є не лише традиційна інформація фінансового обліку, але й моніторинг зовнішніх факторів бізнес-середовища, які опосередковано, а в окремих випадках і безпосередньо впливають на діяльність підприємства. Об'єктивною вимогою прогресивного розвитку економіки III тисячоліття стає переосмислення пріоритетів управлінської діяльності. Менеджмент сучасного підприємства не зацікавлений у громіздкому масиві всеохоплюючої облікової інформації, яка характеризується в більшості випадків ретроспективним змістом. Точна, детальна інформація, але з ярликом «на вчора» уже не потрібна. Сучасний менеджмент, перебуваючи у динамічному економічному середовищі, потребує актуальної та оперативної інформації з високим ступенем релевантності. Базовим пріоритетом менеджменту сучасних підприємств є орієнтація на досягнення стратегічних цілей діяльності та забезпечення довготривалого виживання на ринку. Облікова система підприємства безперечно повинна враховувати ці вимоги сучасності, оскільки облік є головною інформаційною базою менеджменту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Моніторинг сучасної наукової літератури щодо питань обліково-інформаційного забезпечення менеджменту підприємств доводить відсутність чітких рекомендацій стосовно формування інформаційних систем стратегічного управління бізнесом. Лише певні аспекти методики обліково-інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту досліджені в наукових публікаціях П.Атамаса, Д.Блейка, Ф.Ф.Бутинця, К.Друрі, С.Ф.Голова, О.Д.Гудзинського, П.В.Забеліна, З.В.Задорожного, Т.Г.Камінської, Р.Каплана, В.Керімова, Я.Д.Крупки, І.Р.Кузьмича, Н.К.Моїсєєвої, Д.Нортона, Г.Скрипник, М.С.Пушкаря, Т.М.Пахомової, І.І.Федулової, О.М.Хоріна, В.С.Цимбалюка та інших. Такий стан справ можна пояснити специфічними особливостями управлінської інформації для цілей стратегічного менеджменту підприємства. В якості особливих ознак стратегічно важливої інформації доцільно виділити її узагальнений характер, який повинен відображати взаємозв'язок різноманітних показників та їх динаміку. Обсяг даної інформації надзвичайно великий, тому повне його використання у більшості випадків виявляється недоцільним і економічно не вигідним.

Постановка завдання. Метою дослідження є обґрунтування і моніторинг сучасних проблем обліково-інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту підприємств України, уточнення вимог та параметрів концепції формування облікової інформації для потреб стратегічного управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження сучасного стану та моніторинг основних проблем діяльності підприємств України доводить наявність значних прогалин у системі управління підприємницькою діяльністю, пов'язаних передусім із браком оперативної аналітичної інформації, яка характеризує поточні виробничі процеси, фінансово-економічні параметри діяльності, темпи розвитку підприємства, рівень конкуренції, ймовірні загрози і ризики ведення бізнесу. Для забезпечення стабільного розвитку бізнесу в процесі прийняття стратегічних рішень недостатньо обмежуватися лише класичною обліковою інформацією підприємства, необхідно здійснювати постійний моніторинг переваг і проблем в порівнянні з конкурентами. Таке співставлення дозволить

обґрунтувати тенденції та визначити причини динамічних змін обсягів реалізації, грошових потоків, прибутку, в результаті сприятиме оптимізації процесу прийняття більш ефективних стратегічних рішень у межах системи обліку витрат підприємства.

Необхідність формування облікової інформації стратегічного спрямування зумовлена теоретичним обґрунтуванням і практичним застосуванням на початку 70-х років XX століття концептуальних основ стратегічного менеджменту, особливістю якого, на думку К.Друрі, є «досягнення стійких конкурентних переваг» [3, с.25].

Окремі зарубіжні науковці (Джон Блейк, Оріол Амаг) стверджують, що переважно стратегічні рішення характеризуються довгостроковою сутністю, значним чином впливають на всі сфери життєдіяльності підприємства і, як правило, мають зовнішню спрямованість, часто не володіючи внутрішньою складовою [1]. Вказане твердження поділяють інші науковці (Роберт Каплан, Девід Нортон), які вважають, що стратегічні пріоритети обліку були розроблені передусім для підтримки загальної конкурентної стратегії підприємства за рахунок використання інформаційної технології для більш досконалого обліку собівартості продуктів і послуг [5]. Ряд інших науковців (Сіммондз, Бромвіч) пропонують альтернативні визначення, акцентуючи увагу на зовнішній орієнтації облікового забезпечення стратегічного менеджменту, розглядаючи облікові параметри стратегії в якості моніторингу діяльності власного підприємства і бізнесу конкурентів, який застосовується з метою відстеження стратегії власного бізнесу. На думку К.Друрі, основними параметрами облікового забезпечення стратегічного менеджменту доцільно вважати: 1) вихід за межі внутрішньої орієнтації традиційного обліку і отримання інформації про конкурентів; 2) встановлення залежності між стратегією підприємства і застосуванням облікових даних [3, с.871].

Оскільки стратегічний менеджмент вітчизняних підприємств використовує значну питому вагу саме облікової інформації, при формуванні параметрів його обліково-інформаційного забезпечення доцільно застосовувати елементи чинного законодавства України у сфері обліку, зокрема стосовно принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності:

1) стаття 4 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [4];

2) стаття 18 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [8].

Вважаємо необхідним наголосити на певних відмінностях у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» щодо принципів обліку і звітності: різна послідовність наведення принципів; окремі відмінності у назвах:

а) стаття 4 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»: 1) обачність; 2) повне висвітлення; 3) автономність; 4) послідовність; 5) безперервність; 6) нарахування та відповідність доходів і витрат; 7) превалювання сутності над формою; 8) історична (фактична) собівартість; 9) єдиний грошовий вимірник; 10) періодичність;

б) стаття 18 П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: 1) автономності підприємства; 2) безперервності діяльності; 3) періодичності; 4) історичної (фактичної) собівартості; 5) нарахування та відповідності доходів і витрат; 6) повного висвітлення; 7) послідовності; 8) обачності; 9) превалювання змісту над формою; 10) єдиного грошового вимірника.

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансових звітів» у якості принципу бухгалтерського обліку констатує лише принцип нарахування [6].

Суттєві розбіжності у трактуванні принципів бухгалтерського обліку спостерігаються в обліковій практиці більшості держав: Німеччина (окремої оцінки, обережності, постійності, завищення оцінки над заборгованістю, неотриманий прибуток не повинен зазначатись, нереалізовані збитки повинні зазначатись) [2, с.79]; Франція (обачності, відповідності, точного застосування бухгалтерських правил, достовірного і сумлінного надання інформації) [2, с. 93]; США (подвійність, вимірник, підприємство, безперервність, собівартість, консерватизм, значимість, реалізація, відповідність) [7, с. 479].

Враховуючи специфіку завдань обліково-інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту підприємств, додатково до встановлених законодавчо в Україні принципів бухгалтерського обліку і фінансової звітності, вважаємо доцільним застосування наступних принципів бухгалтерського обліку: 1) релевантності інформації; 2) адаптивності; 3) взаємозв'язку внутрішніх і зовнішніх факторів; 4) комплексного охоплення; 5) внутрішнього застосування; 6) ефекту синергії.

Практична реалізація обліково-інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту підприємств повинна базуватись на можливості здійснення комплексного моніторингу діяльності підприємства з метою своєчасного виявлення проблем і загроз.

У більшості підприємств України спостерігаються певні проблеми із застосуванням основних елементів стратегічного менеджменту і відповідно системи його обліково-інформаційного забезпечення. Українці є надзвичайно консервативною нацією, вони не люблять і не сприймають змін. У багатьох випадках спостерігається «реакція відторгнення» будь-яких нововведень. Крім того, у

багатьох учасників підприємницької діяльності відсутнє переконання щодо виправданості застосування елементів стратегічного управління.

В умовах глобалізації світової економіки основним пріоритетом сучасних підприємств доцільно вважати забезпечення стабільності функціонування з метою довгострокового «виживання» на ринку, передбачення і попередження загроз бізнесу з метою уникнення ризику банкрутства, створення сприятливої ситуації з дотриманням потенційних параметрів успіху для гарантування перспектив розвитку підприємств. Досвід діяльності підприємств провідних країн світу пропонує у якості інструменту досягнення вказаних цілей – концепцію стратегічного менеджменту, яка потребує відповідного обліково-інформаційного супроводу.

В процесі прийняття стратегічного управлінського рішення необхідно співставити власний потенціал підприємства з можливостями і загрозами зовнішнього бізнес-оточення. При цьому доцільно врахувати, що: 1) в основі стратегій є завчасно сплановані дії (реакції) підприємства на зміну (динаміку) зовнішньої сфери господарської діяльності з метою досягнення бажаних цілей; 2) інформаційною базою прийняття управлінських рішень стратегічного змісту є обліково-аналітична система підприємства.

Система обліково-інформаційного забезпечення стратегічного управління сучасного підприємства повинна регламентувати мету, сутність якої полягає в кінцевому підсумку у наданні інформаційного супроводу для прийняття управлінських рішень стратегічного характеру.

Базовими елементами формування інформаційного масиву для потреб стратегічного менеджменту доцільно вважати:

- 1) позиціонування конкретного підприємства у його бізнес-оточенні, яке передбачає дослідження унікальності бізнесу, конкурентних переваг та інших стратегічно важливих позицій;
- 2) моніторинг внутрішнього середовища підприємства, метою якого є виявлення сильних і слабких сторін діяльності;
- 3) моніторинг зовнішнього середовища підприємства, метою якого є виявлення фактичних і потенційних загроз і можливостей бізнесу;
- 4) застосування ефекту синергії, сутність якого полягає в забезпеченні інтеграції окремих елементів з метою отримання консолідованого результату вищої продуктивності.

Основні джерела обліково-інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту підприємства можна об'єднати у 3 групи:

- 1) фінансовий облік і звітність;
- 2) управлінський облік і звітність;
- 3) результати моніторингу бізнес-середовища.

Основним завданням обліково-інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту підприємства доцільно вважати процес формування відповідного інформаційного масиву, необхідного для прийняття управлінських рішень стратегічного характеру з метою забезпечення ефективного функціонування підприємства на довготривалу перспективу.

Висновки з даного дослідження. Для забезпечення стабільного розвитку бізнесу в процесі прийняття стратегічних рішень недостатньо обмежуватися лише класичною обліковою інформацією підприємства, необхідно здійснювати постійний моніторинг переваг і проблем в порівнянні з конкурентами. Таке співставлення дозволить обґрунтувати тенденції та визначити причини динамічних змін обсягів реалізації, грошових потоків, прибутку, в результаті сприятиме оптимізації процесу прийняття більш ефективних стратегічних рішень у межах системи обліку витрат підприємства.

Система інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту підприємства значною мірою повинна орієнтуватись на пріоритетне використання інформації про зовнішню сферу діяльності підприємства, оскільки в сучасних мінливих умовах господарювання традиційні системи збору і обробки облікової інформації є непристосованими до відстеження і прогнозування кризових тенденцій бізнесу, вони в основному зорієнтовані на стабільні зовнішні умови діяльності. Менеджмент сучасного підприємства не зацікавлений у громіздкому масиві всеохоплюючої облікової інформації, яка характеризується в більшості випадків ретроспективним змістом. Точна, детальна інформація, але з ярликом «на вчора» уже не потрібна.

Облікова система підприємства безперечно повинна враховувати ці вимоги сучасності, оскільки облік є головною інформаційною базою менеджменту. Сучасний менеджмент, перебуваючи у динамічному економічному середовищі, потребує актуальної та оперативної інформації з високим ступенем релевантності.

Сучасна система обліково-інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту підприємств, використовуючи в основному наявну інформацію фінансового і управлінського обліку, повинна розглядати її під дещо іншим кутом сприйняття, ніж це прийнято при традиційному обліку. Зокрема, для налагодження багатоаспектної обліково-інформаційної бази прийняття обґрунтованих управлінських рішень стратегічного характеру доцільно застосовувати ефект синергії власне обліку та базових принципів стратегічного розвитку підприємства – концепції цінностей, стратегічного позиціонування та моніторингу факторів впливу на витрати.

Література

1. Блейк Д. Европейский бухгалтерский учет: Справочник [Текст] / Джон Блейк, Ориол Амаг. Перевод с англ. В.Н.Егоров. – М.: Информационно-издательский дом «Филинь», 1997. – 396 с.
2. Гуляев Н.С. Основные модели бухгалтерского учета и анализа в зарубежных странах [Текст]: учебное пособие / Н.С.Гуляев, Л.Н.Ветрова. – М.: КНОРУС, 2004. – 144 с.
3. Друри К. Управленческий и производственный учет. Учебник [Текст]: Перевод. с. англ. / Друри К. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 1071 с.
4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. в редакції від 14.01.2012 р. [Електронний ресурс] / ВРУ – режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
5. Каплан Р.С. Сбалансированная система показателей: От стратегии к действию / Р.С.Каплан, Д.П.Нортон. Перевод. с англ. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2004. – 320 с.
6. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансових звітів» в редакції від 01.01.2012 р. [Електронний ресурс] / Верховна рада України – режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_013.
7. Нидлз Б. Принципы бухгалтерского учета [Текст] / Б.Нидлз, Х.Андерсон, Д.Колдуэл / под ред. Я.В.Соколова. – 2-е изд. – М.: Финансы и статистика, 1994. – 499 с.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 31.03.1999 р. № 87 в редакції від 10.01.2012 р. [Електронний ресурс] / Верховна рада України – режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0391-99>.

УДК 339.9

Горіна Г.О.,
к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки
Донецький національний університет економіки і торгівлі імені
Михайла Туган-Барановського

СПЕЦИФІКА СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ГОТЕЛЬНИХ МЕРЕЖ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Постановка проблеми. Глобалізація готельного бізнесу, посилення інтеграційних процесів, тенденції концентрації та централізації, необхідність постійного розширення та оновлення готельних послуг, формування нових форм організації міжнародного готельного бізнесу викликають об'єктивну необхідність удосконалення стратегії розвитку міжнародних готельних мереж (МГМ) та міжнародних готельних компаній (МГК) для забезпечення сталого розвитку, досягнення конкурентних переваг та протистояння сучасним викликам глобалізаційних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Існування та функціонування МГМ в сучасних умовах розвитку міжнародного готельного бізнесу обумовлює необхідність дослідження сучасних стратегій їх розвитку. У роботах вітчизняних вчених порушено проблему стратегій розвитку готельних підприємств. Так, Іванова Л.О. досліджує чинники якості послуг підприємств готельного господарства та їх впровадження у маркетингові стратегії [1], основні тенденції розвитку міжнародного готельного бізнесу та світовий досвід використання концепцій маркетингу у готельній індустрії, що дозволяє їй виділити часткові стратегії, які розробляють готелі для елементів комплексу маркетингу, а саме: «стратегію продукту, цінову стратегію, стратегію проштовхування та стратегію розподілу» [2, с. 173]. Олексин І.І. у своєму дослідженні розглядає та аналізує інтеграцію стратегій управління якістю та продуктивністю обслуговування в готельному підприємстві, обґрунтовує їх необхідність та ефективність [3].

Ряд досліджень присвячено розробці та реалізації стратегій розвитку готельних підприємств. Так, Ремеслова О.Л. пропонує методичний підхід щодо розробки та реалізації портфельного набору корпоративної стратегії готельного підприємства, який передбачає використання сучасних методів управління підприємством готельного господарства, в т.ч. за допомогою використання матриці GE/McKinsey та методу SPACE для визначення оптимальної стратегії підприємства готельного господарства [4], серед яких «... економічна, маркетингова, соціальна, організаційна, фінансова, інноваційна, готельна, міжрегіональна і міжнародна співпраці» [5, с. 253].

Ряд публікацій присвячено дослідженню антикризових стратегій розвитку. Зокрема, Башкова О.М. пропонує виділяти два основних аспекти, які є основою для вибору стратегій розвитку готельних підприємств в умовах впливу світової економічної кризи: «... по-перше збереження високої